

quei che il pianger giova.“ (Azok közül való vagyok, kiknek a sírás jól esik.)

□ Bár Cassonéval személyes levelezésben állottam, életéről és viszonyairól soha nem kérdezősködtem, nem akarva őt esetleg fájdalmas dolgok megírására kényszeríteni. Ami keveset róla tudok, részint Meltzl Hugó: „A szicíliai Petőfi-iskola“ című tanulmányából, részint pedig a „Neues Pester Journal“-ban megjelent Palóczy tanár cikkéből merítettem.

□ Ezek szerint Cassone 1843-ban született Sicilia Noto városában, jómódú polgári családból. Először jogi pályára készült, majd a hadseregbe lépett mint tiszt, ahonnan 1867-ben tagbénulás miatt kellett eljönnie. Hosszú időn át a legnagyobb remeteségben élt. Mint maga írta nekem: csaknem süket és vak volt.

□ S ez a 66 éves testileg teljesen megtört költő, lelkileg a legfiatalabb emberek közé tartozott. Szemei a sors csapása következtében a külvilágtól elfordultak, de annál inkább merülhettek így az érzések mélységeibe. S annak, aki fején az élet telének ősz koszorúját hordta már, szívében a legmelegebb tavaszi napsugár ragyogott.

□ Minket magyarokat Cassone különösen érdekel. Egy hosszú emberöltőt áldozott fel Petőfi művészetének s mint utolsó levelében tudatta velem, Petőfi összes költeményeit lefordította. Így hát Meltzl rajongó óhaja is teljesült. A „Kelet“ 1879. évfolyamában még így ír: „Talán nem táplállok igen vérmes reményt, hogyha tekintve kivált Cassone életmódját, mely a tökéletes bölcsésé, azt gondolom, hogy meglesz a nagy Petőfi is.“

□ Cassone kiadott munkái sorban és időrendben így következnek: Sogno Incantato (Tündéralom), Assisi 1874. Foglio di cipresso su la tomba di Etelka (Cipruslombok Etelka sírjáról) Noto di Sicilia 1881. Il fiero Stefano (Szilaj Pista) Noto di Sicilia 1885. L'apostolo (Az apostol) Roma 1886. Nuvole (Felhők), Il Pazzo (Az örült) Noto di Sicilia 1903. L'elegia della luna (A hold elegiája) Storia faceta (Furcsa történet), M'addolora il pensiero (Egy gondolat bánt engemet) Noto di Sicilia 1904. L'eroe Giovanni (János vitéz) Budapest 1908. Franklin Társulat.

□ Ezek között két nagy munka van. A L'apostolo (Az apostol) és a Giovanni l'eroe (János vitéz). Mind-

kettőt a világirodalom legmesteribb fordításai mellett említhetjük. Idézzük itt ismét Meltzl kritikáját: „Ami Cassonet a legjelesebb Petőfiánussá teszi, az, hogy ő a magyar nyelvet talán még jobban bírja mint Teza. Ezenkívül Cassone a legnehezebben visszatükrözhető lyrai hangulatokkal is megbirkózik. Példárá nemcsak a bizony eléggé aethericus „Tündéralom“, mint amelynek választása őt igen jellemzi, hanem számtalan más darab, részben még kiadatlan.“

□ Oly könnyedséggel visszaadni idegen nyelven Petőfinek tőzgyökeres magyar költészetét, mint Cassone tette, szinte utólérhetetlen. Minden magyar fordításnál bántóan szokott hatni a speciális magyar kifejezések átültetése. Ennek nála nyoma sincs. A legfinomabb árnyalatokat, a legmerészebb zenei technikát nemes artistikával mutatja be s a magyar nyelv és lélek virágait minden színvesztés nélkül karózza az olasz verstechnika csengő rimeibe.

□ S ha visszagondolok ennek a csupaszív költőnek életére, szégyenpir futja be arcomat. A mi Petőfinknek szentelt egy gyötrelmekkel telt életet s mint hajdan Heine, ő is matrác sírjából dalolt nemzetének. Csodálatos, könnyes, véres dalokat.

□ Utolsó hozzámintézett levelében tudósított boldogan, hogy a teljes Petőfit befejezte. Befejezte, de kiadója még nem akadt.

□ Büszkén kerestem fel Kéry Gyulát, a Petőfi Társaság titkárát. Szentül hittem, hogy ez a társulat a Petőfi-irodalom terjesztésére alakult. Fájdalom, másról győződtem meg.

□ Kéry kijelentette, hogy ők könyvkiadással nem foglalkoznak. Ők csak Petőfi-matinékat tartanak, ahol enverseiket szavalják a tagok. Egyébként majd az elnökkel, Herczeg Ferencel megbeszéli.

□ Ez még Cassone életében történt. Innen-onnan már két év mult azóta s a notoi remete nem győzvén kivárni a Petőfi Társaság határozatát — örök álomra hunyta le szemét. De fájdalmasan ábrándulhatott ki a lovagias magyar nemzetből!

□ Becsületbeli kötelességemnek tartottam azonban figyelmeztetni a magyar nemzetet, hogy Sicilia egy kis városában Notóban nagy kincsünk kallódik — a teljes olasz-Petőfi — s ha még nincs késő, mentsük meg, hisz úgylis olyan szegények vagyunk.

HANGAY SÁNDOR.

□ □ □

Ha megindúl.

*Ha majd megindúl a puszta, a föld
S a Naplegények csókot váltanak,
De megátkozzák érte a falak.*

*Ha majd megindúl a puszta, a föld,
Holt barázdákba tűzmagot vetnek:
A fényes város gypsruhát ölt.*

*Fáklyás tüzekkel robogva rohan
A puszta, a föld a város alá
S fürdik a lelkük a szórt romokban.*

*Ha majd megindúl a puszta, a föld
S a Naplegények csókot váltanak:
Püstől a város a nagy rom alatt . . .*

Gy. Kocsis László.